

Dr. Kolláth György

Szíve-joga, szoktuk mondani arra: ki mit beszél. Magyarországon ez nem teljesen így van. Kivétel, ha kamarai tag orvos az illető. Komoly (szív)zűrök keletkezhetnek, ha dr. X,Y a szofisztika, a következtelenség és a részrehajlás miatt az övéit bírálni merészeli. Oly(an)kor dühös reagálás, fenytetés a választ. Nehogy már a felsőbbbség függjön a tagságtól, nehogy már a bolha köhögjön?! A „céh” megfeddné azt, aki kibeszél a sorból, aki nem őrzi tízkörömmel a (fél)feudális jatt- és erősortrendet? Hogyha mást gondol, közöl és mond, mint amit belül a pillanatnyi (szakma)politikai széljárás megkíván? Etikai szabályzat nyomán olyan tortúrára számíthat a doki, hogy a fehér köpenye belesárgul?

Cím
Doktor úr, a maga szíve...

Dátum
2004.04.09.

Az etika címén való első bajvívást még megütközve, ám csendesen szemléltem. Nem az én ügyem. A második (?) eset szólásra késztet. Volt már Magyarországon olyan orvos-kamara, amely legalábbis asszisztált embertelen döntések meghozatalában, teljesítésében. A lassan 10 éve (újra) működő köztestület életében, tevékenységében is volt – a kívülről számára - ellenszenves akció, huzavona, ár-apály. Mégsem eset-tanulmány következik, hanem általánosabb elemzés. Érdekes bepillantást tenni a közjogi önkormányzat normáiba, felvillantva a „jogi” működés filozófiáját, erkölcsi gyengeségét és veszélyeit. /A problémák jellegét nézve – sajnos – itt-ott a Magyar Orvosi Kamara (MOK) helyébe írhatnánk Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzatot vagy pl. Magyar Labdarúgó Szövetséget is./

Típustünet, hogy a lét alapvető értelme és oka: a törvényes, sőt a törvény szintje felett etikus, a tagságnak felelős, demokratikus önkormányzatiság csehül áll. Ebből az 5 elemből érdemben ritkán van meg egyszerre kettőnél több. A normák nívója kétségbeejtő (Lásd: paraszolvencia-megengedhetőség kontra Btk.). Külső főnök(ség) nincsen, ám a belső összetartás, a kiszámíthatóság és az alázattal viselt vezetői szerep törekeny. A pártos részrehajlás és szakadás jelei erősödnek. Profi szolgáltató és érdekvédelmi „ügynökség” helyett monopol-helyzetű főparancsnokság látszik. Elméletileg alulról építkező, fél-állami, sajátképi demokratikus szervezetként jött /volna/ vissza a kamarai rend, vélelmezve, hogy kiegészítői, hiteles szakmai partnerei és ellenpontjai lesz az állami adminisztrációnak. Véljük: közfeladatokat vesz le a kamara az állam válláról, és sikerre viszi az ügyet, mert nála jobban nem ért senki hozzá. Belterjesség, pártos politikai szerep, a tagságtól elidegenedett vezérekedés kizárt – gondoltuk anno, hiszen a tagság a sarkára áll, és elmozdítja a testületet és tisztségviselőt, ha elégedetlen vele. Ehhez képest vaskos diszfunkció az, ha a vezető(ség) próbálja kiszekálni azokat, akik a sikertelen hatalom-gyakorlást rossz szemmel nézik. E célból olyan belső szabály-alkotást eszel ki a „top” a mezei” tagság ellen, amit még miniszter sem lett volna jogosult, sem bátor a szakma nyakába zúdítani. Ha pedig ehhez egyfajta kényszer-tagság társul, a 22-es csapdája kész is van, mert aki bántóan szónokol, könnyen kívül találhatja magát, aztán ugrik a tagkönyv és vele a praxis, ha nem tetszik, hát pereljen. Minderre fel az állami törvényességi felügyelet néma, illetve béna ilyenkor: hagyja, hadd főjenek csak a saját levükben, törődik a maga bajával, az sem kicsi. Megérdemlik egymást?!

Az Alkotmány 8. §-sa védi az alapvető jogokat: az állam elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek szabályait törvény állapítja meg, de alapvető jog lényeges tartalmát törvény sem korlátozhatja. Ilyen alkotmányos alapjog, demokrácia-fundamentum szól a véleménynyilvánítás szabadságáról is. Ez nem egy jog a sok közül, hanem számos további jognak a kiinduló pontja, elemi feltétele. Nincs demokratikus, nyitott társadalom a vélemények pluralizmusa, rendkívül nagy fokú nyitottsága nélkül. E jog kapcsán az Alkotmánybíróság is modern elveket, mércéket állapított meg, amikor e jogot alkotmányos védelemben részesítette. Az alapjog nem korlátozhatatlan, ámde a törvényi (!) korlátozásnak nem előre meghatározott tartalomhoz, hanem a vélemény

Dr. Kolláth György

kinyilvánítása miatt fenyegető veszélyhez kell igazodnia. Szabad tehát bírálni, markáns kifejezéseket használni, netán túlzásokba esni, tévedni, és éppen a szólásszabadság az, amit még a legnyomorúságosabb helyzetben lévő egészségügyi dolgozó is megélhet. E szabadságjog csorbítása a demokrácia lényegét kérdőjelezné meg. Ezt a szabadságjogot még az Országgyűlés törvényben is csak minimum a „szükségesség, arányosság” elemi mércéjének szem előtt tartásával szabályozhatná (pl. a Btk-ban). Kormányrendelet, miniszteri rendelet nem megtűrt jogforrás itt. Akkor jön az orvos-kamara, és – kényelmi megfontolásból, s a felsőbbség bírálhatatlanságának „hagyománya” szerint - etikai státútum ürügyén lakatot tenne a doktorok szájára!? Ilyen elvárások vannak pl. a státútumban:

„Az orvos is élvezi /sic!/ a szólásszabadság és a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos jogát, de nyilatkozataiért etikailag felelős”. Megjegyzés: nagy szervezet, nagy élvezet!

„A véleményadás, nyilatkozat célja közérdekű tájékoztatás, ismeretterjesztés, szakmai érdekképviselet lehet, vagy reagálás megszólíttatás esetén”. Megjegyzés: csak úgy, jó demokrata módjára, közügyről beszélni tilos?!

„Az adott kérdésben nyilvánosság előtt csak megfelelően felkészült, tájékozott orvos nyilatkozhat, adhat véleményt”. Megjegyzés: a kiválasztottak körét nyilvánvalóan a főnökség szabja meg, rendszerint utólag, megtorlással, laikus pl. az, aki kellemetlenkedik.

„Az orvosnak mérlegelnie kell, hogy az adott fórum és formai keretek megfelelnek-e a nyilatkozat tartalmának és céljainak”. Megjegyzés: tetszik érteni, mert én nem. Ami kihámozható: még mielőtt egy felnőtt orvos megszólalhatna, fel kell mérnie céljainak és tartalmának esélyeit, kétség esetén pedig a fórum és a forma kétségbevonása a kötelessége?! Odamegy, leszólja őket, távozik!

„A nyilatkozat, vélemény tartalmának valósnak, tárgyilagosnak, egyértelműnek, közérthetőnek, és tömörnek kell lennie”. Megjegyzés: ergo latin szavak használata, humor segítségül hívása helyből vétség? Dagályos, hímes-hámos mondóka, vagy a tárcára szórt túl erős kritika dettó? Lesz belül nyelvi rendőrség, aki kimér és megmér? És e rendőrt ki ellenőrzi?

„A nyilatkozatot tevő, véleményt adó orvosnak mérlegelnie kell nyilatkozata, véleménye várható társadalmi hatásait, egyéb következményeit”. Megjegyzés: mint a régi szép időkben: elvtárs, ha szakmáról beszél, mérd fel a politikai, ha politikáról, akkor meg a szakmai következményeket! Vagy meg se szólalj! Az egyéb következmények netán olyanok, mint a büntetés-végrehajtás keretében a rabok kéretlen beszédéért kiszabott szankciók? Ez volna a polgári milió?

„Telefonon csak kivételesen, kellő körültekintéssel és lehetőleg hangfelvétel biztosítása esetén adható vélemény, nyilatkozat”. Megjegyzés: hány eset számít még kivételesnek? Mekkora bűn az, ha valaki Kökény helyett kötényt ért? A fax minek számít, E-mail pedig szóba se jöhet?

A státútum hét bekezdésben cizellálja az etikai vétség eseteit. Dermesztően. Így kezdődik: Az orvos etikai vétséget követ el: ha illetéktelenül nyilatkozik, hivatalos megbízatásától eltérő módon és céllal nyilatkozik...de nem folytatnám. Ilyet azoknak sem szabhatnának meg, akik gyámság alá valók.

Jóhiszemű félreértésnek sincs sok tere. 1997-ben az Alkotmánybíróság az orvos-kamarai törvényből több elemet megsemmisített. A döntés az egészségügyben jelentős visszhangot keltett. Határozatának első (!) mondata így szól: „Az Alkotmánybíróság megállapítja: Alapjogot érintő és a szakmai kamarához tartozó hivatás lényegét meghatározó kérdésekben a szakmai kamararészére adott szabályozási vagy döntési jogkörnek legalább a tartalmi kereteket meghatározó törvényi alappal kell rendelkeznie”. Megjegyzés: az orvosi hivatás lényegéhez nem tartozik a doktor szólásszabadsága, ennek meghatározására nem kapott felhatalmazást a kamara, e körben etikai deresre-húzáshoz

Dr. Kolláth György

törvényi alap nincsen és nem is adható, a tartalmi kereteket pedig maga az Alkotmány és az Alkotmánybíróság jelölte ki, melyekkel a kamara nem konkurálhat. Talán beteg a szisztéma, de nem ennyire.

A kamarai törvény preambuluma, s annak nyitó mondata „az európai fejlett demokráciák gyakorlatát” idézi. Idáig sem sikerült mindenkinek a maguk törvényét elolvasni?

Az orvos kéri a páciens: nyissa ki a száját! A kamara inti a tagját: tartsa zárva! Ki van kiért?